

Cséby Géza

A természettudós gyógyszerész

Adalékok Huszár Károly életképehez

Huszár Károly arcképe

A Balatonalmádi járásban található Csajág lakossága, a 2004-es népszámlálás alapján, 889 főt számlált. A XIX. század elején nemesi településnek nevezhetjük, közel 2000 lakossal. Ebben a Balatonhoz közeli faluban született 1862-ben Huszár Károly a későbbi természetbúvár, gyógyszerész. Iskoláit Pápán végezte, majd a budapesti egyetem gyógyszerész fakultására iratkozott be. Miután sikeresen elvégezte, több helyen tevékenykedett gyógyszerész-segédként, végül még fiatalon került Keszthelyre a Braun-féle gyógyszertárba.

Úgy tűnik a keszthelyi gyógyszerészek erősen vonzódtak a természettudomány, a világ megannyi érdekessége felé. Már Braun Pál elődje, a Festetics családtól a patika jogot megvásárló Vadona János is hódolt e szenvedélynek. Braunról a keszthelyi Balatoni Múzeum igazgatója Dr. Sági Károly írta: „*Braun Pál keszthelyi gyógyszerész madárgyűjteményében Alexander Homeyer bécsi ornitológus hősiket (Picoides tridactylus L.) talált és írt le.*” A két gyógyszerész tíz éven át számtalan közös témát találhatott és beszélhetett meg. Braun halálát (XIX.-XX. század fordulója) követően, öröklés útján, Braun Györgyre és Bozó Gézánére született Seeger Rózára szállt a tulajdonjog.

Már 1845-ben felmerült az igénye annak, hogy második patikát nyissanak Keszthelyen, ám a második gyógytárának megnyitására 1897-ig kellett várni. A már előbb említett Huszár Károly, akit 25 évesen alkalmazott a *Két Oroszlán* patikában Braun Pál, tíz év után fontosnak tartotta egy új, saját gyógyszertár megnyitását. Ez annál inkább meggondolandó vállalkozás lehetett, mert hosszú idő óta veszteségesen működött a meglévő. Egyik oka volt, hogy nem csak gyógyszertárban, de kereskedőknél is lehetett gyógyszerekhez jutni. Ez az anomália hosszú évtizedek óta megkeserítette a patikák tulajdonosait. Nem csoda tehát, hogy a zalai megyegyűlés, akinek joga volt kiadni az engedélyeket, kezdetben megtiltotta egy második gyógyszertár megnyitását annak ellenére, hogy ketten is benyújtották igényüket. A gyógyszerészek azonban hajthatatlanok voltak. A *Keszthelyi Hírlap* 1896. december 25-i száma arról ad hírt, hogy eddig már hat gyógyszerész kérvényét utasította el a helyi bizottság javaslata alapján a megye. Huszár Károly mindvégig a *Két Oroszlán* patikában dolgozott és várta az új gyógyszertár megnyitásának engedélyét. Minden kétséget kizáróan reménykedett. A szakmája mellett hobbijának is élt. Többet közt preparált, a keszthelyi premontrei gimnázium részére egy óriáskígyót (*Boa constrictor*), amit az iskola szertárában helyeztek el. Ugyancsak nekilátott az óriáskígyó csontvázának kikészítéséhez is. Ám nem kizárólag a gimnáziumnak, de a

gazdasági tanintézetnek (Georgikon) is készített ki állatokat, mintegy száz darabot.

*Az igen tisztelt háziasszonyok
figyelmébe!*

Ismeretes, hogy a sonka páczolása a gazda-
asszony egyik legnagyobb művészetét képezi és
nagy gondot okoz. Ezt megakarja könnyíteni

Huszár Károly

*keszthelyi gyógyszerész, ki ajánlja a saját készít-
ményü **debreceni sonkapácoát.***
Kapható nála 25 és 50 kros csomagokban.

Disznótorok alkalmával a füstölt hus és kal-
bászhoz nélkülözhetlen kellék a jó mustár, miért
is ajánlja saját készítményü elismert jóminőségü
Magyar **Mustárját.** Kapható ugyanott 40 és
70 kros üvegekben,

Huszár-patika hirdetése

Végül megszületett a várva várt eredmény. Az új, Huszár-patikát 1897 év végén megnyitották. A berendezés modern és előkelő volt, a korabeli leírások szerint „*vetekedhetett sok fővárosi gyógyszerházzal is*” A berendezést a Bécsben, Budapesten és Varsóban is működő Steinbuch Ármin gyára készítette. A megnyitás tényét beharangozó lap megjegyzi, hogy Huszár „*nagy népszerűsége,*

szereetre méltó modora s a szegényekkel tanúsított jó szíve egy csapásra virágzó üzletté tették” a patikát. A gyógytár az Őrangyal nevet kapta. A Keszthelyi Hírlap a megnyitást követően hosszabb elbeszélés formájában tudósít az új, a mai Kossuth (Sétáló) utca és a Fő tér találkozásánál lévő, egykori szállásház (ma Városháza) földszinti sarokrészében helyet kapó intézményről.

Lázmérő tok a Huszár-patikából

Érdeemes ebből is idézni egy részt: „Bent a patika remek bútorzatú és felszerelésű kiszolgáló termeiben teljes szalon díszben sürgött-forgott a keszthelyiek kedves huszárja és a jövőre úgy látszik hűséges munkás barátja, a híres Balaton-úszó (Dr. Ejury Lajosról van szó). Csak úgy tódult a közönség a patikába... (...) Bent ez alatt, a fényesen kivilágított kirakatban a megyei főorvos, a szolgabíró és a helybeli orvosi kart dicsérte a modern kívánalmaknak megfelelőleg berendezett új patikát, mely gazdag különleges felszerelésével csakugyan ritkítja párját a Dunántúlon. Csak a késő esti órákban, midőn már az új patikát bezárták, oszlott szét a nagyszámú közönség, melynek kedves, felejthetetlen estéje volt – a Huszár-patika megnyitása. Az első

csukás után az Amazonba vonult a megyei főorvosi, a szolgabíró és az orvosi kar és víg lakoma mellett áldozott a nagy esemény oltárán. (...) Bizi Sándor, a keszthelyi zenekirály szebbnél-szebb nótákat húzott a keszthelyiek huszárjának öröm estéjén, Neumark Béla dr. és Csák Árpád pedig gondoskodtak arról, hogy a keszthelyiek előtt bizonyára emlékezetes eme nap, ne nélkülözze az ünnepi beszédeket. A pezsgő előtt és pezsgő után beszéltek annyit, hogy ha mindennap annyi receptre hívnák az új patikust, akkor aligha nem – az obstruálás ellen való bacillus, mint sem a repülőgép feltalálásán törné a fejét a mindeddig vitéz huszár.” Nem nehéz felfedezni a cikkíró szeretetteljes humorát a Huszár név és a „keszthelyiek huszárjának” szójátékában.

Huszár már saját patikájában dolgozott, amikor Fenékpusztán találkozott Herman Ottóval. Herman Gyűjtőnaplójában erre így emlékezik:

„1898. június 12. Keszthelyre indultam. Délután dr. Vutskits tanárnál találok Bőröczi és fia halászokkal, az öreg 72 esztendő, és ismeri a régi sort. (...)

Halásztanya. A keszthelyi urak Fenéken bevártak, remek időben megvendégeltek. Volt jó halászlé és jó bor. (...)

Június 13-án du. 2 órakor Gróf Festetics Tasziló kocsit küldött értem, hogy személyesen beszéljünk meg a dolgokat.

A kastély remek, minden részében pompa és fény: sok becses műtárgy – Canova Napóleonja ott van –, nagy könyvtár, melynek leggyengébb része a természettudományi.

A gróf tetőtől talpig grand seigneur, finom, megnyerő külsejű és modorú férfi. Az ősfoglalkozások iránt érdeklődött, s egész támogatását ígérte meg. Mellékesen kérdezte, mit tartok Zichy Jenő vállalatáról? Megmondtam. A Bp. Szemlében folyt polémiát nem ismerte.

Abban teljesen igazat adott, amikor mondtam, hogy aki a magyarok nyomait nem e földön akarja keresni, annak első dolga, hogy előbb az idevalókat ismerje meg – Zichy nem ismeri.

A társalgás egy óra hosszat tartott, s a gróf kikísért; reám inkább a szalon- s nem a sportember benyomását tette.

A fenéki halásztanyán vártak: Takách Imre főszolgabíró, Csák Árpád szolgabíró, Huszár Károly gyógyszerész, Imrik János telek r. v., Illei Ignác huszár ezredorvos, Heszi Antal építész, dr. Lovassy Sándor tanár, dr. Vutskits György tanár. A hangulat kitűnő volt – semmi kicsapongás, szóval a keszthelyiek kedves emberek = művelt férfiak.-

Ugyane napon de. megnéztem a Csák Árpád szolgabíró régiséggyűjteményét. Mind Fenékről való, és sok szép tárgya van. A közhangulat Balaton-múzeumot óhajt alapítani – buzdítottam.”

Herman Ottó itt több nevet is helytelenül írt, ugyanis Illei Ignác helyesen *Illés* Ignác, Heszi Antal pedig *Hencz* Antal.

Huszár Károly szívén viselte a keszthelyi múzeum ügyét is. Ezer forintot ajánlott fel ennek létrehozásához. Ugyancsak felajánlotta, hogy a múzeum természetrajzi osztályában elhelyezendő állatokat díjmentesen preparálja. A Balatoni Múzeum Egyesület alapításában oroszánrésze volt. Nem véletlen tehát, hogy az egyesület természettudományi tárának vezetésére őt kérték fel, amely feladatot mindenki meglegedésére végezte.

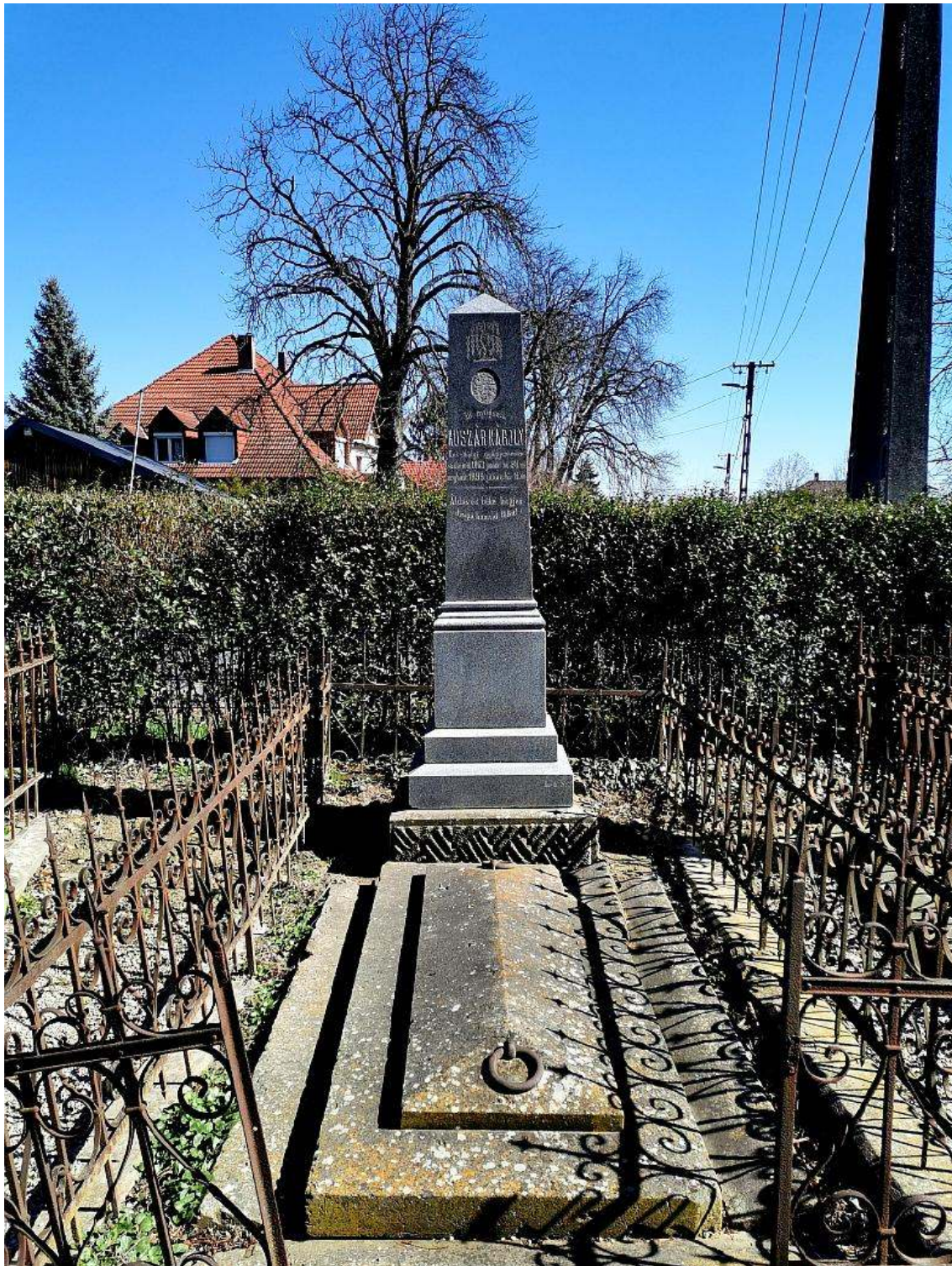
Hiába volt azonban a siker, az új gyógyszertár, a városlakók szeretete és megbecsülése. Huszár Károlynak egyre súlyosbodó betegsége miatt, el kellett adnia a patikát Gerő Izsó gyógyszerésznek és ki kellett költöznie a patika felett lévő lakásából is. Tizenkét esztendei keszthelyi tartózkodása után, fiatalon, alig 37 évesen halt meg, 1899 júliusában. Végrendeletében 209 kötetes könyvtárát a Balatoni Múzeumra hagyta, amely könyvanyag vetette meg alapját a ma 26 244 kötetet számláló könyvtárnak.

A Balatoni Múzeum-évkönyve szép, fényképével ellátott, hosszú nekrológgal búcsúzott tőle: „*Súlyos csapás érte a Balatoni Múzeum-Egyesületet 1899. július hó 8-án, Huszár Károly gyógyszerésznek kínos szenvedés után bekövetkezett korai halálával; de súlyos veszteség érte Keszthely városát is, mert egy minden szép, és nemes eszméért hevülő, tetterős ifjú polgárát veszítette el benne, a ki városunk iránt érzett rajongó szeretetéről áthatva, 12 évi ittléte alatt, oly sokszor bocsátotta közre nem csak szellemi képességét, hanem anyagi áldozatkészségét is. (...)*”

Keszthely Halotti anyakönyvében (folyószám: 144/1899) a következő bejegyzést találjuk: Az elhalálozott: Huszár Károly gyógyszerész. Születési hely: Csajág. Vallása: evangélikus, református. Meghalt: Keszthelyen 1899. július 8. délelőtt 4 órakor (ez valószínűleg éjjel 4 órát jelent). Halál oka: vesegyulladás. Apja: néhai Huszár Zsigmond földbirtokos. Anyja: néhai Saáry Eszter. A halált bejelentő: fivére dr. Huszár Gábor.

Keszthelyen a Szent Miklós temetőben helyezték örök nyugalomra. Ha összegezni kívánjuk rövid életének summáját bátran hagyatkozhatunk a Balatoni

Múzeum évkönyvére: „Jó szíve, önzetlensége, lelkesedése eszmény lesz előttünk, s ha tettejére gondolunk, abból példát veszünk s erőt merítünk, munkálkodni, küzdeni a Balatoni Múzeum, e város s egész Balaton-vidék érdekében!”

Huszár Károly sírja Keszthelyen